

Reykjavík, 5. desember 2002

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík.

Málefni: Umsögn um frumvarp til laga um úrvinnslugjald – 337. mál.

Umhverfisnefnd Alþingis sendi þann 19. nóvember sl. framangreint mál út til umsagnar fjölmargra aðila. Skeljungur hf. er ekki í þeim hópi sem fékk frumvarpið til umsagnar, en vill með erindi þessu gefa umsögn um þetta mikilvæga mál, einkum þann þátt þess sem lítur að álagningu úrvinnslugjalds á oliuvörur, leysiefni og halógeneruð efnasambönd.

Áður en fjallað er um einstök ákvæði frumvarpsins vill Skeljungur benda á misræmi í gildandi lögum, annarsvegar varðandi lögboðna skyldu aðila til að taka við úrgangi og hins vegar ákvæðum um álagningu spilliefnagjalds og úrvinnslugjalds og hvernig staðið skuli að vali og samningum við verktaka sem taka á móti úrgangi og annast endurvinnslu eða eyðingu hans.

Skeljungur hf. hefur um margra ára skeið staðið að móttöku úrgangsolíu á grundvelli 10. gr. laga nr. 32/1986. Framkvæmdin hefur verið á grundvelli eftirfarandi ákvæðis:

Einstaklingum og fyrirtækjum, er annast dreifingu og sölu á olíu, er skylt að taka við oliuúrgangi frá skipum og frá starfsemi í landi, einum eða í samvinnu við einstaklinga eða fyrirtæki er til þess hafa leyfi [umhverfissráðherra],¹⁾ og tryggja viðunandi eyðingu. Eigendur eða umráðamenn hleðslustöðva fyrir oliuflutningaskip og skipaviðgerðarstöðva skulu sjá svo um að stöðvarnar hafi aðstöðu til að taka við oliublandaðri kjölfestu og öðrum oliuúrgangi sem er eftir í skipunum þegar þau koma í stöðvarnar. Móttökuaðstaðan skal fullnægja ákvæðum gildandi alþjóðasamninga um varnir gegn mengun sjávar frá skipum og þeim þörfum, sem eru fyrir slíka móttökuaðstöðu í viðkomandi stöð, að mati [Siglingastofnunar Íslands].²⁾ Sérhver aðili í landi, sem þarf árlega að koma fyrir meira en 500 litrum af oliuúrgangi vegna eigin notkunar á olíu, skal halda sérstakt bókhald um söfnun og afhendingu oliuúrgangs til móttakenda, og skulu starfsmenn [Hollustuverndar ríkisins]³⁾ jafnan hafa aðgang að þessu bókhaldi. [Umhverfissráðherra]¹⁾ er heimilt að setja frekari reglur⁴⁾ um söfnun og eyðingu úrgangsolíu. [Umhverfissráðherra]¹⁾ skal setja nánari reglur⁴⁾ um móttöku oliuúrgangs frá skipum í höfnum í þeim tilgangi að skip verði ekki fyrir ótilhlýðilegum töfum vegna losunar oliuúrgangs í landi.

Til umfjöllunar hjá Umhverfisnefnd Alþingis er frumvarp til laga um verndun hafs og stranda – 240. mál. Ákvæði í 7. gr. frumvarpsins er ætlað að koma í stað framangreinds gildandi ákvæðis og er eftirfarandi:

Þeim sem annast dreifingu og sölu á olíu er skylt að taka við oliuúrgangi frá skipum og frá starfsemi í landi, einum eða í samvinnu við einstaklinga eða fyrirtæki sem til þess hafa leyfi Umhverfisstofnunar, og tryggja viðunandi eyðingu. Eigendur eða umráðamenn hleðslu stöðva fyrir oliuflutningaskip og skipaviðgerðarstöðva skulu sjá svo um að stöðvarnar hafi aðstöðu til að taka við oliublandaðri kjölfestu og öðrum úrgangi sem er eftir í skipinu þegar það kemur til stöðvarinnar. Móttökuaðstaðan skal fullnægja ákvæðum alþjóðasamninga sem Ísland er aðili að um varnir gegn mengun hafsins og stranda. Sérhver aðili í landi, sem þarf

árlega að koma fyrir meira en 500 lítrum af oliuúrgangi vegna eigin notkunar á oliu, skal halda sérstakt bókhald um söfnun og afhendingu oliuúrgangs til móttakenda, og skulu starfsmenn Umhverfisstofnunar jafnan hafa greiðan aðgang að þessu bókhaldi.

Við umfjöllun Alþingis á lögum nr. 36 árið 1986 mótmælti Skeljungur hf. þeim skyldum sem lagðar voru á félagið, enda var og er um algert einsdæmi að ræða. Með ákvæðinu eru sömu skildur lagðar á alla sölu- og dreifingaraðila, bæði á einstaklinga og lögaðila, hvort heldur er í heildsölu eða smásölu, alveg óháð því hvort skilaaðilar hafi átt viðskipti við söluaðilann eða ekki. Í raun eru alveg sömu skyldur lagðar á oliufélag og smásala sem selur olivörur í neytendapakkingum. Við umfjöllun nú gilda alveg sömu rök, en með tilkomu laga um spilliefnagjald þá hefur að auki verið bent á að ákvæði þessara laga stönguðust á. Ákvæði 5. gr. 1. nr. 56/1996 um spilliefnagjald eru skv. eftirfarandi:

Spilliefnagjald er gjald sem lagt er á vörur sem geta orðið að spilliefnum. Spilliefnagjald skal standa undir óhjákvæmilegum kostnaði af móttöku spilliefna, meðhöndlun þeirra, flutningi frá söfnunarstöðvum til eyðingarstöðva, endurnýtingu og eyðingu, enda hafi verið greitt sérstakt gjald af vörunum skv. 6. gr. Jafnframt skal spilliefnagjaldi varið til greiðslu kostnaðar við framkvæmd laga þessara. Spilliefnagjaldinu skal skipt í flokka, sbr. 2. mgr. 6. gr., og skal hver flokkur vera fjárhagslega sjálfstæður. Samkvæmt tillögum spilliefnanefndar skal umhverfissráðherra kveða nánar á um skiptinguna í reglugerð. Spilliefnanefnd semur við þar til bæran aðila um vörslu og ávöxtun gjaldsins. Arsreikningar skulu endurskoðaðir af Ríkisendurskoðun og birtir í B-deild Stjórnartíðinda. Í reglugerð, sem ráðherra setur samkvæmt tillögum spilliefnanefndar, skal kveða nánar á um hlutverk nefndarinnar, starfshætti og úthlutunarreglur. Spilliefnanefnd skal að jafnaði bjóða út framangreinda verkþætti til allt að fimm ára í senn. Á grundvelli útboðs skal nefndin semja um endurgjald vegna móttöku, söfnunar, flutnings og eyðingar og meðhöndlunar á spilliefnum. Þetta skal gert fyrir landið allt eða einstök landsvæði eða vegna framkvæmda einstakra verkþátta, eftir því sem henta þykir. Við gerð áætlana og samninga samkvæmt framanskráðu skal við það miðað að ná sem mestum árangri með sem minnstum tilkostnaði. Þar sem útboð tekst ekki skal spilliefnanefnd gera tillögur um upphæð gjalda.

Lagafrumvarp um úrvinnslugjald sem hér eru til umsagnar hefur sambærileg markmið og leggur sömu skyldur á herðar Úrvinnslusjóði og lög um spilliefnagjald gera, þar sem í 15. gr. frumvarpsins segir:

Úrvinnslusjóður semur við aðila um úrvinnslu úrgangs á grundvelli útboða eða verksamninga eftir því sem við á.

Skv. framansögðu þá er Skeljungur hf. skv. almennum lögum, sem hafa það að markmiði að vernda hafið og strendur landsins gegn mengun, gert skylt að taka á móti oliuúrgangi frá skipum og starfsemi í landi. Skv. sérlögum sem hafa það að markmiði að koma í veg fyrir mengun af völdum spilliefna með því að skapa hagræn skilyrði fyrir söfnun, meðhöndlun og viðunandi endurnýtingu eða eyðingu þeirra, er Spilliefnanefnd gert það skylt að bjóða út framangreinda verkþætti og semja við aðila um alla þætti málsins, þ.m.t. þá þætti sem einstaklingar og fyrirtæki er gert skylt að stunda skv. lögum.

Það er nauðsynlegt að löggjafinn staldri nú við og þess er í raun krafist að tekin verði afstaða til ábendinga Skeljungs hf. áður en gildandi ákvæði verða staðfest í nýjum lögum. Sú staða hlýtur að koma upp fyrir eða síðar að aðili sem er skyldugur skv. lögum til að veita hverjum sem er ákveðna þjónustu, sem í þessu tilfelli er móttaka

olíuúrgangs, kjósi á einhverjum tíma að leiða hjá sér opinbert útboð og/eða verði undir í slíku útboði.

Í því sambandi er spurt hvernig Umhverfisstofnun eða Umhverfisráðherra ætlar að halda viðkomandi aðila að skyldum sínum, ef Úrvinnslusjóður hefur á sama tíma samið við þriðja aðila um verkið og greiðir honum fyrir það?

Á sama hátt má spyrja hvernig greiða á aðila sem vill uppfylla lagalegar skyldur sínar og taka á móti olíuúrgangi, ef kostnaður hans er annar en opinbert útboð hefur leitt í ljós.

Sérstaklega skal bent á að það liggur fyrir lögfræðilegt álit þess efnis að Spilliefnanefnd og væntanlegum Úrvinnslusjóði ber að bjóða út verkefni sem þeim eru falin á EES-svæðinu. Þetta hefur það í för með sér að samningar um móttöku olíuúrgangs við olíufélögin, sem renna út um næstu áramót, verða ekki endurnýjaðir og verða þau verkefni boðin út á EES svæðinu. Nauðsynlegt er að fjallað verði um þennan þátt málsins í meðförum Alþingis á lögum um úrvinnslugjald og lögum um verndun hafs og stranda.

Skeljungur hf. leggur það til að ákvæði 10. gr. laga nr. 32/1986 verði fellt úr gildi og ekki tekið upp í lögum um verndun hafs og stranda. Með því yrði allri óvissu eytt og olíuúrgangur myndi lúta sömu lögmálum og annar úrgangur sem fellur undir lög um úrvinnslugjald.

Aths. við einstakar greinar og viðauka frumvarpsins.

3. gr. Almenn um gjaldtöku.

Skv. ákvæðum greinarinnar skal úrvinnslugjald standa undir kostnaði við meðferð flokkaðs úrgangs á söfnunarstöð, flutning hans frá söfnunarstöð til móttökustöðvar eða endurnýtingarstöðvar enda hafi verið greitt úrvinnslugjald af vörunum. Tilgreint er að gjaldi sé jafnframt ætlað að standa undir endurnýtingu og förgun eftir því sem við á. Skeljungur vill leggja áherslu á að úrvinnslugjaldi verði aðeins ætlað að standa undir kostnaði við úrgang, sem myndast við eðlilega notkun, en þó ekki olíusíum, olíumenguðum tvisti og þess háttar vörum. Frá upphafi hefur verið lögð áhersla á þetta og framkvæmd laga um spilliefnagjald hefur tekið mið af því. Þetta felur í sér að umbúðir, t.d. járn eða plastumbúðir undan olíuvörum, olíusíur eða olíumenguð efni eins og vatn, jarðvegur eða hreinsiefni t.d. sag og tvistur sem mengast vegna óhapps eða hreinsunar falla ekki undir úrvinnslugjald frekar en undir spilliefnagjald í dag. Þetta ákvæði er mikilvægt og stuðlar að hreinni framleiðslutækni og dregur úr sóun.

Með sérstakri meðhöndlun á olíusíum hjá skilaaðilum, eru þær meðhöndlaðar sem brotajárn en ekki sem olíuúrgangur. Að fella olíusíur undir úrvinnslugjald af smurolíu, stuðlar að sóun og kemur í veg fyrir hreina framleiðslutækni. Þeir aðilar sem kjósa að skila olíusíum án þess að hafa meðhöndlað þær sérstaklega verða sjálfir að greiða fyrir meðhöndlun og förgun. Á sama hátt er varað við því að olíumengaður tvistur falli undir úrvinnslugjald. Með því móti er stuðlað að sóun og unnið gegn hreinni framleiðslutækni.

Víðauki IV – Olíuvörur.

Gerð er athugasemd við álagningu gjalds á tollflokk 2710.1920 Aðrar milliþykkar olíur en undir þennan flokk fellur svartolía og er gjaldið skv. frumvarpinu 0,20 kr./kg. Skv. núverandi lögum er gjaldið að hámarki 0,10 kr./kg. en með sameiginlegri

yfirlýsingu olíufélaganna hafa þau annast móttöku úrgangs frá svartolíu, Spilliefnanefnd að kostnaðarlausu og því hefur gjaldið ekki verið lagt á.

Undanfarin ár hefur árlegur innflutningur svartolíu numið um 80-90 þús tonnum, sem notast að 1/5 hlutum á skip og 4/5 hlutum í verksmiðjum. Brennsla svartolíu í verksmiðjum er með þeim hætti að ekki fellur til olíuúrgangur vegna notkunar, en áætlað er að um 1% úrgangsmýndun sé um borð í skipum og á árinu 2001 hefur úrgangsmýndun verið metin um 190 tonn og kostnaður því samfara um 3,8 milljónir króna. Miðað við rauntölur síðasta árs og sölu til skipa eingöngu þarf gjaldið að vera að hámarki 0,20 kr./kg. en þar sem gjaldið verður að óbreyttu lagt á alla svartolíu, þá verður heildargjaldtaka 16-18 milljónir og yrði með því móti lagður skattur á svartolíu til iðnaðar. Fjalla verður sérstaklega um þetta atriði þar sem koma þarf fram skýr heimild Úrvinnslusjóðs um endurgreiðslu gjaldsins, í þeim tilfellum þar sem engin úrgangsmýndun á sér stað.

Viðauki V – Lífræn leysiefni.

Gerð er athugasemd við álagningu gjalds á tollflokk 2710.1141 Lakkbensín (white spirit) en á þann flokk er ráðgert að leggja 3,00 kr./kg. eða óbreytt gjald.

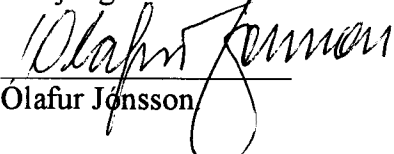
Árlegur innflutningur nemur um það bil 2000 tonnum og a.m.k. 800 tonn þess magns eru notuð til vegagerðar, þar sem efnin gufa upp við notkun og engin úrgangsmýndun verður. Með framkvæmdinni eins og hún hefur verið, hefur því > 2.000.000 króna árlega verið lagðar á vörur til vegagerðar í formi spilliefnagjalds, sem hafa í raun verið notaðar til að niðurgreiða aðrar vörur, m.a. olíumálningu og hreinsiefni hverskonar. Dregið er í efa að slík skattheimta sé í samræmi við markmið þessara laga. Því er lagt til að til komi skýr heimild til Úrvinnslusjóðs um endurgreiðslu gjaldsins í þeim tilfellum þar sem engin úrgangsmýndun á sér stað, t.d. við vegagerð.

Viðauki VI – Halógeneruð efnasambönd.

Undir þennan flokk falla margvíslegar efnavörur, sem m.a. er notaðar til iðnaðarframleiðslu m.a. málningargerðar og til hreinsunar hverskonar. Innflutningur þessara efna til hreinsunar hefur dregist nokkuð saman, en á sama tíma hefur notkun efna til iðnaðarframleiðslu vaxið eða haldist óbreytt. Umtalsverður halli hefur orðið á þessum flokki, er nú um 8 milljónir króna og er það þrátt fyrir að gjaldið nemi nú um 2/3 hlutum söluverðs algengustu efna, þ.e. 105 kr./kg. mv. heildsöluverð 155 kr./kg. Í ljósi þess hve gjaldið er orðið hátt, verður að leggja mikla áherslu á að innheimta gjaldsins sé undir eftirliti og að efnavörur sem og aðrar vörur sem falla undir úrvinnslugjald séu tollafgreiddar undir réttu númeri.

Skeljungur hf. treystir því að Umhverfisnefnd Alþingis taki framangreind atriði til umfjöllunar og er fulltrúi félagsins reiðubúinn að koma á fund nefndarinnar og gera frekari grein fyrir málinu ef ástæða er til.

Virðingarfyllst,
Skeljungur hf.

Ólafur Jónsson